

EMD-bulletin nr. 2-2023

Domsreferater fra Den europeiske
menneskerettsdomstolen.

Det har blitt avsagt to avvisningsvedtak mot Norge siden forrige EMD-bulletin – i sakene Ibrahim v. Norway og Helgesen v. Norway. Disse er inntatt i bulletinen. Det har blitt avsagt åtte nye avgjørelser mot de øvrige nordiske landene siden forrige EMD-bulletin.

Under følger sammendrag av seks saker.

Den første saken er mot Norge. Saken gjaldt Konvensjonens artikkel 6 om retten til rettferdig rettergang og artikkel 8 om retten til privatliv. Spørsmålet var om nasjonale domstolars nektelse av å gjenåpne en sak angående omplassering av klagerens barn utgjorde en krenkelse av Konvensjonen.

Den andre saken er mot Norge. Saken gjaldt Konvensjonen artikkel 6 om retten til rettferdig rettergang og artikkel 8 om retten til privatliv. Spørsmålet var om lovpålagt karantene ved retur til Norge under COVID19-pandemien utgjorde en krenkelse av Konvensjonen.

Den tredje saken er mot Sveits, og gjaldt Konvensjonen artikkel 11 om forsamlings- og foreningsfrihet. Spørsmålet var om et smitteverntiltak om demonstrasjonsforbud utgjorde en krenkelse av Konvensjonen.

Den fjerde saken er mot Tyrkia. Saken handlet om hvorvidt varetektsfengslingen av en menneskerettighetsforkjemper innebar en krenkelse av Konvensjonen artikkel 5 og artikkel 18.

Den femte saken er mot Belgia. Saken gjaldt Konvensjonen artikkel 6 om retten til rettferdig rettergang. Spørsmålet var om det utgjorde en krenkelse av Konvensjonen at foreldet skattegjeld ble vakt til live gjennom ny lovgivning, mens klagerens sak fremdeles verserte for domstolene.

Til sist er det et sammendrag av en sak mot Frankrike inkludert i bulletinen. Saken gjaldt Konvensjonen artikkel 8 om retten til privatliv. Spørsmålet var om datalagring av seksuell legning i helseregistre, uten samtykke fra den aktuelle personen, utgjorde en krenkelse av Konvensjonen.

Ibrahim v. Norway

Instans	Menneskerettsdomstolen – Domstol (andre seksjons komité) - Vedtak
Tittel	CASE OF IBRAHIM V. NORWAY
Avsigelsesdato	13/12/2022
Saksnr.	41803/22
Viktighetsnivå	3
Klager	Ibrahim
Innklaget	Norge
Internettpublisering	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222827
Konklusjon	Ikke egnet for prøving
Votum	Ikke separat votum
Artikler	6 8 35 46
Stikkord:	(Art. 6) Right to a fair trial (Art. 8) Right to respect for private and family life (Art. 35) Admissibility criteria (Art. 46) Binding force and execution of judgements / (Art. 6) Retten til en rettferdig rettergang (Art. 8) Retten til respect for privatliv og familieliv (Art. 35) Saker som kan prøves (Art. 46) Dommers bindende kraft og deres iverksettelse

Saken omhandler

Saken gjaldt Konvensjonens artikkel 6 om retten til rettferdig rettergang og artikkel 8 om retten til privatliv. Spørsmålet var om nasjonale domstolars nektelse av å gjenåpne en sak angående omplassering av klagerens barn utgjorde en krenkelse av Konvensjonen.

Fakta

Klageren er en kvinne født i 1993. På tidspunktet saken ble bragt inn for Domstolen var hun bosatt i Grimstad.

Domstolen hadde i dom i desember 2019 konkludert med at klagerens rettigheter etter Konvensjonen artikkel 8 var krenket. Bakgrunnen var at klagerens barn var blitt omplassert i fosterhjem, og deretter adoptert av fosterforeldrene. I juni 2020 ba derfor klageren nasjonale

domstoler om å gjenåpne saken. Forespørselen ble sant på vent ettersom Domstolen hadde referert saken til Storkammer.

Storkammeret avsa sin avgjørelse i desember 2021, hvor den konkluderte med at det forelå en krenkelse av artikkel 8. Klagerens forespørsel om å gjenåpne saken ble vurdert av nasjonale domstoler, men ble avslått. Begrunnelsen var at det ble ansett som usannsynlig at en gjenåpning ville medføre et annet resultat. Det ble blant annet fremhevet at klagerens barn nå var adoptert av fosterforeldrene for mer enn åtte år siden, og han hadde bodd i fosterfamilien i mer enn elleve år. Klageren anket avgjørelsen, men den ble avslått av nasjonal Høyesterett i april 2022.

Klageren tok deretter saken inn for Domstolen i august 2022.

Anførsler

Klageren anførte at nasjonale domstolars nektelse av å gjenåpne saken utgjorde en krenkelse av hennes rettigheter etter Konvensjonen Artikkel 6 og 8.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurdering

Domstolen vurderte først hvorvidt Artikkel 46 forhindret Domstolens mulighet til å behandle klagerens sak. Domstolen uttalte innledningsvis at spørsmål om de kontraherende parter etterlever Domstolens avgjørelser som utgangspunkt faller utenfor dens jurisdiksjon. Det gjøres unntak for dette dersom saken er reist i tråd med «overtredelsesprosedyren» fastsatt i Artikkel 46 §§ 4 og 5. Likevel er Domstolen uansett ikke forhindret fra å undersøke en ny klage vedrørende staters tiltak for å etterleve Domstolens avgjørelser. I disse tilfellene stilles det krav om at klagen inneholder ny informasjon om spørsmål som Domstolen ennå ikke har avgjort.

Domstolen gikk deretter over til å vurdere den konkrete saken.

Klageren anførte for det første at den krenkelse av Artikkel 8 som Domstolen hadde konkludert med i saken *Abdi Ibrahim v. Norge*, fremdeles var pågående. Klagerens anførsel gjaldt dermed statens manglende etterlevelse av denne dommen. Domstolen mente at anførselen på dette punktet ikke inneholdt ny informasjon om spørsmål som ikke allerede var avgjort av Domstolen. Domstolen konkluderte derfor med at den ikke hadde materiell jurisdiksjon til å avgjøre dette spørsmålet.

Domstolen gikk deretter over til å vurdere klagerens anførsler i forbindelse med Konvensjonen Artikkel 6. Anførsleane gjaldt hvordan nasjonale domstoler hadde håndtert prosessen om å gjenåpne adopsjonssaken til klagerens barn. Prosessen hadde forekommet i etterkant av Domstolens avgjørelse i desember 2021. Dette innebar at klagerens anførsler på dette punkt gjaldt nye aspekter som ikke var avgjort i den første dommen. Domstolen var dermed ikke avskåret fra å undersøke den nye klagen etter Artikkel 46.

Domstolen påpekte at det likevel følger av fast og langvarig praksis at ekstraordinære rettsmidler som gjør det mulig å søke gjenåpning av avsluttede rettsprosesser, normalt ikke involverer fastsettelse av «borgerlige rettigheter og plikter» eller en «straffesiktelse». Dette innebærer at Artikkel 6 derfor er uanvendelig på slike anførsler. Videre gjaldt klagen en mislykket forespørsel om å gjenåpne en sak, som gjorde spørsmålet om krenkelse av Artikkel 6 uforenlig med de materielle vilkår etter Konvensjonens bestemmelser.

Domstolen konkluderte på denne bakgrunn enstemmig med at klagen ikke var i overensstemmelse med de materielle vilkårene som følger av Konvensjonen Artikkel 35, og at klagen derfor ikke var egnet for prøving

Helgesen v. Norge

Instans	Menneskerettsdomstolen – Domstol (andre seksjons komité) – Vedtak
Tittel	CASE OF HELGESEN AND OTHERS v. NORWAY
Avsigelsesdato	24/01/2023
Saksnr.	38015/22
Viktighetsnivå	3
Klager	Helgesen og andre
Innklaget	Norge
Internettpublisering	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-223264
Konklusjon	Ikke egnet for prøving
Votum	Ikke separat votum
Artikler	6 8 35
Stikkord:	

(Art. 6) Right to a fair trial
(Art. 8) Right to respect for private and family life
(Art. 35) Admissibility criteria
/
(Art. 6) Retten til en rettferdig rettergang
(Art. 8) Retten til respekt for privatliv og familieliv
(Art. 35) Saker som kan prøves

Saken omhandler

Saken gjaldt Konvensjonens artikkel 6 om retten til rettferdig rettergang og artikkel 8 om retten til privatliv. Spørsmålet var om lovpålagt karantene ved retur til Norge under COVID19-pandemien utgjorde en krenkelse av Konvensjonen.

Fakta

Klagen omhandlet plikten til å gjennomføre karantene ved retur til Norge under COVID19-pandemien. Klagerne eide feriehus i Sverige. De bragte saken inn for det nasjonale rettsapparatet, men både førsteinstans og ankeinstans fant at plikten til karantene hadde vært legitim og forholdsmessig.

Saken gikk deretter til Høyesterett, som særlig vurderte om karanteneplikten var i tråd med Konvensjonen Artikkel 8. Det sentrale spørsmålet var hvorvidt det skulle vært mer omfattende unntak fra karanteneplikten, slik at personer som ikke omgikk andre mennesker i forbindelse med grensepassering mellom Norge og Sverige ikke ble pålagt å gjennomføre karantene. Høyesterett uttalte i denne forbindelse at den konkrete vurderingen måtte ses i lys av at pandemien utgjorde en uforutsett og alvorlig helsesituasjon.

Som utgangspunkt mente Høyesterett at innføringen av karanteneplikten våren 2020 var klart rettferdiggjort ut fra medisinske hensyn, samt at det ble gjort så få unntak som mulig. Det ble i denne forbindelse fremhevet at personer med fritidsbolig i Sverige ikke var i noen eksepsjonell situasjon som tilsa at karantene-reglene var uforholdsmessige for dem. Dette ble ytterligere begrunnet i hensyn om å forhindre smittespredning, særlig sett hen til den store smittespredningen i Sverige. Videre ble det vektlagt at ytterligere unntak ville medført større risiko for manglende etterlevelse av regelverket, og at unntak i mange tilfeller måtte baseres på tillit. Unntak ville derfor medføre større risiko for import av COVID19-tilfeller.

Høyesterett fremhevet likevel betydningen av klagerens manglende mulighet for bruk av sine fritidshus, og at dette var av stor velferdsmessig betydning for dem. Likevel lå ikke dette i

kjernen av retten til respekt for en persons hjem etter Artikkel 8. De rammede personene hadde sine primærhjem i Norge, og var ikke forhindret fra å dra til fritidsboligene sine. De kunne bli i fritidsboligene så lenge de ønsket, men dersom de overnattet var de forpliktet til å gjennomføre karantene ved retur til Norge. Unntak ble kun gjort dersom de dro til ferieboligen for å gjennomføre nødvendig vedlikehold. Høyesterett vektla at pandemien hadde vært svært alvorlig, og krevde omfattende tiltak for å hindre smittespredning. Karanteneordningen fremstod heller ikke som overdrevent streng sammenlignet med andre tiltak, og rammet ikke klagerne mer enn andre.

Høyesterett konkluderte med at karanteneplikten utgjorde et inngrep etter artikkel 8 § 2, ettersom fritidsboligene måtte anses som et «hjem» etter bestemmelsen. De eksisterende unntakene fra karanteneplikten var innført på bakgrunn av viktige sosiale og menneskelige interesser. Klagernes anførsel om unntak falt ikke innunder disse kategoriene. Høyesterett konkluderte på denne bakgrunn at inngrepet var forholdsmessig, og at det dermed ikke forelå brudd på Artikkel 8.

Klagerne tok deretter saken inn for Domstolen i august 2022.

Anførsler

Klagerne anførte at karanteneordningen utgjorde en krenkelse av deres rettigheter etter Konvensjonens artikkel 8, samt at domstolsprosessen hadde vært urettmessig etter artikkel 6.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurdering

Domstolen uttalte innledningsvis at den anså karanteneplikt ved retur til Norge etter å ha besøkt feriehus som å utgjøre et inngrep i retten til respekt for klagernes hjem. Inngrepet hadde likevel vært rettmessig, og hadde et legitimt formål begrunnet i beskyttelse av helse. Klagerne hadde ikke bestridt dette, men anførte at karanteneplikten var uforholdsmessig. Domstolen påpekte at inngrepets forholdsmessighet var vurdert i detalj av nasjonale domstoler på tre nivåer. Det ble også påpekt at Høyesterett hadde benyttet seg av den informasjonen som var tilgjengelig for myndighetene. Domstolen trakk deretter frem at nasjonal Høyesterett hadde vektlagt klagernes interesser som eiere av feriehus i utlandet, og hvordan de ble påvirket av karanteneplikten ved retur til Norge.

Domstolen konkluderte etter dette med at nasjonale domstoler på tilstrekkelig vis hadde balansert klagerens personlige interesser mot de generelle samfunnsinteressene. Domstolen uttalte på generelt grunnlag at den ikke skal komme med sin egen vurdering av sakens grunnlag i de tilfeller nasjonale domstoler har gjort dette på en grundig måte, har anvendt de relevante menneskerettsstandardene, og hvor klagerens personlige interesser er tilstrekkelig avveid mot mer generelle samfunnsinteresser. På denne bakgrunn konkluderte Domstolen med at denne delen av klagen måtte avvises på bakgrunn av å ikke være egnet for behandling.

Domstolen gikk deretter over til å vurdere hvorvidt domstolsprosessen i saken hadde vært i tråd med Artikkel 6. Klagerne anførte at visse dokumenter burde ha blitt offentliggjort av staten da saken verserte for de nasjonale domstoler.

Klagerne hadde etterspurt at disse skulle offentliggjøres mens det ble vurdert om anken skulle slippes inn for Høyesterett. Nasjonale myndigheter svarte under den skriftlige forberedelsen av saken for Høyesterett, men Domstolen bemerket at svaret ikke var i fullstendig overensstemmelse med klagerens forespørsel. Det var ikke gitt informasjon til Domstolen om hvorvidt klagerne hadde fulgt opp myndighetenes svar før saken ble tatt til behandling. Domstolen fant det derfor ikke bevist at manglende offentliggjøring hadde medført en betydelig ulempe for klageren i forhold til staten. Domstolen fant derfor at klagen ikke inneholdt informasjon som antydte en krenkelse av Konvensjonen artikkel 6.

På denne bakgrunn måtte klagen avvises.

Communauté Genevoise D'Action Syndicale (CGAS) c. Suisse

Instans	Menneskerettsdomstolen – Domstol (tredje seksjon) – Dom
Tittel	AFFAIRE COMMUNAUTÉ GENEVOISE D’ACTION SYNDICALE (CGAS) c. SUISSE
Avsigelsesdato	15.03.2022
Saksnr.	21881/20
Viktighetsnivå	2
Klager	CGAS
Innklaget	Sveits

Internettpublisering	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216195
Konklusjon	(Art. 35) Saker som kan prøves (Art. 35-1) Uttømming av nasjonale rettsmidler Krenkelse av artikkel 11 – Forsamling- og foreningsfrihet (Artikkel 11-1 – Frihet til fredelige forsamlinger) Økonomisk skade – avvist (Artikkel 41 – Økonomisk skade Rimelig erstatning) Ikke-økonomisk skade – konstatering av krenkelse tilstrekkelig (Artikkel 41 – Ikke-økonomisk skade Rimelig erstatning)
Votum	Separat votum
Artikler	11 11-1 11-2 15 15-1 35 35-1 41
Stikkord:	(Art. 11) Freedom of assembly and association (Art. 11-1) Freedom of peaceful assembly (Art. 11-2) Necessary in a democratic society (Art. 11-2) Protection of health (Art. 11-2) Protection of the rights and freedoms of others (Art. 15) Derogation in time of emergency (Art. 15-1) Derogation (Art. 35) Admissibility criteria (Art. 35-1) Exhaustion of domestic remedies (Art. 41) Just satisfaction-{general} (Art. 41) Just satisfaction (Art. 41) Non-pecuniary damage (Art. 41) Pecuniary damage Margin of appreciation Proportionality / (Art. 11) Forsamlings- og foreningsfrihet (Art. 11-1) Rett til fritt å delta i fredelige forsamlinger (Art. 11-2) Nødvendig i et demokratisk samfunn (Art. 11-2) Beskyttelse av helse (Art. 11-2) Beskyttelse av andres rettigheter (Art. 15) Fravikelser i krisesituasjoner (Art. 15-1) Derogasjon (Art. 35) Saker som kan prøves (Art. 35-1) Uttømming av nasjonale rettsmidler (Art. 41) Rimelig erstatning-{generell} (Art. 41) Rimelig erstatning (Art. 41) Ikke-økonomisk skade (Art. 41) Økonomisk skade

	Skjønnsmargin Proporsjonalitet Rettspraksis Akdivar et autres c. Turquie, no. 21893/93, 16 septembre 1996, Recueil des arrêts et décisions 1996 IV Animal Defenders International c. Royaume Uni [GC], no 48876/08, CEDH 2013 (extraits) Association des amis de Saint-Raphaël et de Fréjus et autres c. France (déc.), no 45053/98, 29 février 2000 Association Rhino et autres c. Suisse, no 48848/07, § 65, 11 octobre 2011 Baczkowski et autres c. Pologne, no 1543/06, §§ 81-83, 3 mai 2007 Bowman c. Royaume-Uni, no. 24839/94, 19 février 1998, § 29, Recueil 1998 I Burden c. Royaume-Uni [GC], no 13378/05, § 35, CEDH 2008 Cardot c. France, no. 11069/84, 19 mars 1991, § 34, série A no 200 Čonka et Ligue des droits de l’homme c. Belgique (déc.) no 51564/99, 13 mars 2001 Dalia c. France, no. 26102/95, 19 février 1998, § 38, Recueil des arrêts et décisions 1998 I Dudgeon c. Royaume-Uni, no. 7525/76, 22 octobre 1981, §§ 40-41, série A no 45 Fédération croate de golf c. Croatie, no 66994/14, § 98, 17 décembre 2020 Glor c. Suisse, no 13444/04, § 94 CEDH 2009 Gorraiz Lizarraga et autres c. Espagne, no 62543/00, § 35, CEDH 2004 III Hassan et Tchaouch c. Bulgarie [GC], no 30985/95, § 84, CEDH 2000 XI Hirst c. Royaume-Uni (no 2) [GC], no 74025/01, § 82, CEDH 2005 IX Johnston et autres c. Irlande, no. 9697/82, 18 décembre 1986, § 42, série A no 112 Klass et autres c. Allemagne, no. 5029/71, 6 septembre 1978, § 34, série A no 28 Kudrevičius et autres c. Lituanie [GC], no 37553/05, CEDH 2015 Lacatus c. Suisse, no 14065/15, § 101, 19 janvier 2021 Lashmankin et autres c. Russie, nos 57818/09 et 14 autres, § 345, 7 février 2017 Maestri c. Italie [GC], no 39748/98, § 30, CEDH 2004 I Marckx c. Belgique, no. 6833/74, 13 juin 1979, § 27, série A no 31 Mihalache c. Roumanie [GC], no 54012/10, § 92, 8 juillet 2019 Norris c. Irlande, no. 10581/83, 26 octobre 1988, série A no 142 Open Door et Dublin Well Woman c. Irlande, no. 14234/88; 14235/88, 29 octobre 1992, § 43, série A no 246 A Otto-Preminger-Institut c. Autriche, no. 13470/87, 20 septembre 1994, §§ 39-41, série A no 295 A Parti populaire démocrate-chrétien c. Moldova, no 28739/02, § 77, CEDH 2006 II Ringeisen c. Autriche, no. 2614/65, 16 juillet 1971, série A no 13 SARL du Parc d’Activités de Blotzheim c. France, no 72377/01, §
--	---

20, 11 juillet 2006
Schlumpf c. Suisse, no 29002/06, § 115, 8 janvier 2009
Sejdić et Finci c. Bosnie-Herzégovine [GC],
nos 27996/06 et 34836/06, § 28, CEDH 2009
Stec et autres c. Royaume-Uni (déc.) [GC],
nos 65731/03 et 65900/01, §§ 47-48, CEDH 2005 X
Tanrıkulu et autres c. Turquie (déc.), no 40150/98, 6 novembre 2001
Tourkiki Enosi Xanthis et autres c. Grèce, no 26698/05, § 38, 27
mars 2008
Vavříčka et autres c. République tchèque [GC], nos 47621/13 et 5
autres, § 282, 8 avril 2021
Vernillo c. France, no. 11889/85, 20 février 1991, § 27, série A no
198
Ždanoka c. Lettonie [GC], no 58278/00, §§ 112 115, CEDH 2006 IV

Saken omhandler

Saken gjaldt Konvensjonen Artikkel 11 om forsamlings- og foreningsfrihet. Spørsmålet var om et smitteverntiltak om demonstrasjonsforbud utgjorde en krenkelse av Konvensjonen.

Fakta

Klageren er en sveitsisk organisasjon med hovedsete i Genève.

Organisasjonens vedtektsfestede formål er å fremme arbeideres rettigheter og interessene til sine medlemsorganisasjoner, særlig fagforeningsfrihet.

Myndighetene erklærte 28. februar 2020 at det forelå en spesiell situasjon etter epidemi-lovgivningen og iverksatte tiltak for å begrense koronasmitten. Et av smitteverntiltakene var å forby offentlige demonstrasjoner og private samlinger for over 1000 personer.

11. mars 2020 erklærte Verdens Helseorganisasjon (WHO) at korona hadde status som pandemi.

13. mars ble det iverksatt ytterligere tiltak ettersom det nå var tale om en ekstraordinær situasjon. Skoler, restauranter, markeder, kinoer, butikker og liknende ble stengt. Det ble iverksatt straffesanksjoner for de som organiserte en demonstrasjon som var forbudt etter de nye reglene.

20. mars ble det forbudt å møtes mer enn fem personer i det offentlige rom. Disse reglene ble senere forlenget.

Klagerorganisasjonen, som hadde ønsket å holde en 1. mai-markering, klagde i mai 2020 til Domstolen og viste til Artikkel 11 om forsamlingsfriheten.

Demonstrasjonsforbudet ble opphevet i juni 2020.

Anførsler

Klageren anførte at demonstrasjonsforbudet utgjorde en krenkelse av rettigheter etter Konvensjonen Artikkel 11.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurdering

Domstolen måtte først ta stilling til de prosessuelle spørsmålene som oppsto om klagerorganisasjonens offerstatus og uttømming av nasjonale rettsmidler.

Domstolen godtok at klagerorganisasjonen hadde status som offer («victim») etter Artikkel 34 i Konvensjonen ettersom den måtte avstå fra å avholde offentlige arrangementer innenfor sitt vedtektsfestede formål for å unngå straffereaksjoner.

Domstolen kom videre til at klagerorganisasjonen på det relevante tidspunktet ikke hadde et effektivt rettsmiddel tilgjengelig i praksis. Derfor var de unntatt fra regelen om uttømming av nasjonale rettsmidler.

Domstolen gikk så over til sakens realiteter.

Det var ikke omtvistet mellom partene at forbudet mot offentlige samlinger utgjorde et inngrep i forsamlingsfriheten etter Konvensjonen Artikkel 11 § 1.

Et inngrep i forsamlingsfriheten er kun tillatt dersom vilkårene i Artikkel 11 § 2 er oppfylt. Inngrepet må være i samsvar med lov, forfølge et legitimt formål og være nødvendig i et demokratisk formål.

Inngrepet hadde hjemmel i nasjonal rett. Til tross for at klagerorganisasjonen hadde anført at loven manglet den tilstrekkelige klarheten, fant Domstolen det mer hensiktsmessig å vurdere dette under proporsjonalitetsvurderingen. Klagerorganisasjonen bestred ikke statens legitime formål om å beskytte folkehelsen og andre personers rettigheter.

Domstolen måtte så vurdere om inngrepet var nødvendig i et demokratisk samfunn.

Domstolen viste til sin rettspraksis i dommen Kudrevičius et autres, der den understreket at forsamlingsfriheten var grunnleggende i demokratiske samfunn. Statene har i disse sakene en viss, men ikke ubegrenset, skjønnsmargin. I vurderingen av om inngrepet var nødvendig i et demokratisk samfunn måtte Domstolen se om det svarte på et presserende sosialt behov og om det var proporsjonalt til det forfulgte formålet. I tillegg måtte det være støttet av «relevante og tilstrekkelige» grunner. Forholdsmessighetsvurderingen måtte også ta hensyn tiltakets nedkjølende effekt.

Domstolen gikk så over til å anvende prinsippene på den konkrete saken.

Domstolen gjentok at statene i slike tilfeller nyter en viss skjønnsmargin, men at Domstolen kan kontrollere dette i lys av de spesielle omstendighetene. Domstolen uttalte i den forbindelse at koronaviruset var alvorlig, og at kunnskap om farenivået var begrenset i de første stadiene av pandemien da statene måtte reagere rask.

Domstolen påpekte at det var tale om motstridende rettigheter, og at staten også hadde positive forpliktelser etter konvensjonen til å beskytte livene og helsen til personer under sin jurisdiksjon.

Domstolen anså et generelt forbud som et radikalt tiltak som krevde en solid begrunnelse og en seriøs kontroll av de kompetente organene.

Det var etter loven tilgang til arbeidsplasser, som kontorer, selv når disse rommet hundrevis av mennesker. Domstolen påpekte at staten ikke hadde besvart hvorfor dette var lovlig, men ikke en organisering av en demonstrasjon utendørs. Domstolen viste til at for at et tiltak skal være forholdsmessig må det ikke være mulig å nå samme formål med mindre inngripende tiltak.

Videre viste Domstolen til at domstolens og parlamentets kontroll var nødvendig for å fastslå proporsjonaliteten. I nødssituasjoner der myndighetene måtte hindre spredning kunne man ikke forvente omstendelige debatter og diskusjoner. Derfor ble det enda viktigere med etterfølgende kontroll av tiltakene.

Domstolen minnet om at brudd på demonstrasjonsforbudet var straffesanksjonert, og at dette hadde store avskrekkende effekter. Domstolen minnet også om at Sveits ikke hadde tatt i bruk derogasjonshjemmelen i Artikkel 15. Staten var derfor forpliktet til å respektere Konvensjonen.

Domstolen understreket at koronaviruset utgjorde en stor trussel for samfunnet og folkehelsen. Likevel konkluderte den med at tiltaket ikke var proporsjonalt. Domstolen la vekt på

viktigheten ved forsamlingsfriheten i demokratiske samfunn på den ene siden og tiltakets lengde og strenghet på den andre siden. De nasjonale domstolene foretok heller ingen effektiv kontroll av tiltakene.

Derfor kom Domstolen, under dissens med fire mot tre stemmer, til at Staten hadde overskredet sin skjønnsmargin. Følgelig var inngrepet ikke nødvendig i et demokratisk samfunn etter Artikkel 11 § 2, og det forelå en krenkelse av Artikkel 11.

I september 2022 ble det bestemt at saken skal behandles i Storkammer.

Kavala v. Turkey

Instans	Menneskerettsdomstolen – Domstol (storkammer) – Dom
Tittel	CASE OF KAVALA v. TÜRKIYE
Avsigelsesdato	11/07/2022
Saksnr.	28749/18
Viktighetsnivå	Key cases
Klager	Kavala
Innklaget	Tyrkia
Internettpublisering	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218516
Votum	Separat votum
Artikler	5 5-1 5-1-c 5-4 18 46 46-1 46-2 46-4
Stikkord:	(Art. 5) Right to liberty and security (Art. 5-1) Lawful arrest or detention (Art. 5-1-c) Reasonable suspicion (Art. 5-4) Speediness of review (Art. 18) Limitation on use of restrictions on rights (Art. 18) Restrictions for unauthorized purposes (Art. 46) Binding force and execution of judgements (Art. 46-1) Abide by judgment (Art. 46-2) Execution of judgement

	(Art. 46-2) Individual measures (Art. 46-4) Infringement proceedings / (Art. 5) Retten til frihet og sikkerhet (Art. 5-1) Lovlig frihetsberøvelse (Art. 5-1-c) Rimelig mistanke (Art. 5-4) Rask legalitetskontroll (Art. 18) Begrensninger i bruken av innskrenkninger i rettigheter (Art. 18) Begrensninger for uautoriserte formål (Art. 46) Dommers bindende kraft og deres iverksettelse (Art. 46-1) Forpliktelse til å innrette seg etter dom (Art. 46-2) Fullbyrdelse av dommen (Art. 46-2) Individuelle tiltak (Art. 46-4) Overtredelsesprosesser
Rettspraksis	Assanidze v. Georgia [GC], no. 71503/01, §§ 202-203, ECHR 2004-II Atilla Taş v. Turkey, no. 72/17, § 77, 19 January 2021 Emre v. Switzerland (no. 2), no. 5056/10, 11 October 2011 Hertel v. Switzerland (dec.), no. 53440/99, ECHR 2002 I Ilgar Mammadov v. Azerbaijan, no. 15172/13, 22 May 2014 Ilgar Mammadov v. Azerbaijan (infringement proceedings) [GC], no. 15172/13, 29 May 2019 Ivanțoc and Others v. Moldova and Russia, no. 23687/05, § 95, 15 November 2011 Kavala v. Turkey, no. 28749/18, 10 December 2019 Korban v. Ukraine, no. 26744/16, § 150, 4 July 2019 Liu v. Russia (no. 2), no. 29157/09, 26 July 2011 Medvedyev and Others v. France [GC], no. 3394/03, § 76, ECHR 2010 United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others v. Bulgaria (no. 2), nos. 41561/07 and 20972/08, 18 October 2011 Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Switzerland (no. 2) [GC], no. 32772/02, § 67, ECHR 2009

Saken omhandler

Saken gjaldt Konvensjonen Artikkel 46 om statenes forpliktelse til å iverksette og innrette seg etter dommer. Spørsmålet var om Tyrkia hadde brutt sin forpliktelse etter Artikkel 46 § 1 i etterkant av domsavsigelse i saken Kavala v. Turkey.

Fakta

Kavala er en forretningsmann og en menneskerettighetsforkjemper i Tyrkia. Han har bidratt i opprettelsen av en rekke ikke-statlige organisasjoner og sivilsamfunnsbevegelser.

Kavala hadde vært frihetsberøvet, uten avbrytelse, mellom oktober 2017 til februar 2022. Han hadde da sittet over fire år og tre måneder i varetekstfengsel.

Kavala var opprinnelig mistenkt for å ha begått to lovbrudd. For det første var han mistenkt for forsøk på å velte regjeringen ved hjelp av makt og vold i forbindelse med hendelser i Gezi Park. For det andre var han mistenkt for forsøk på å velte statsforfatningen i forbindelse med et mislykket statskupp i juli 2016.

Den ene mistanken gjaldt hendelser i 2013. Det var en rekke demonstrasjoner, utløst av et byggeprosjekt av et kjøpesenter ved Gezi Park. Bevegelsen ble initiert av økologer og lokalbefolkning. I mai 2013 gikk politiet voldelig til verks for å fjerne demonstrantene. Dette eskalerte og protestene spredte seg til ulike tyrkiske byer. Utfallet av opptøyene var at fire sivile og to politimenn mistet livet og flere tusen mennesker ble skadet.

Den andre mistanken gjaldt et voldelig forsøk på statskupp i juli 2016, som førte til erklæringen om unntakstilstand i Tyrkia mellom juli 2016 og juli 2018.

Kavala ble først arrestert i oktober 2017. Han ble avhørt i forbindelse med sin kontakt med journalister, menneskerettighetsforkjemper, organisasjonsledere og akademikere. Han skulle også ha hatt kontakt med professor H.J.B, som var mistenkt for å ha initiert statskuppforsøket. Kavala ble plassert i varetekt i november 2017. Påtalemyndigheten mente Kavala hadde ledet og organisert protestene i parken med hensikt om å velte regjeringen og hindre den i å utøve sine funksjoner.

Den lokale førsteinstansen godkjente at han ble satt i varetekt, og anken hans til andreinstansen ble forkastet.

I mars 2019 begynte straffesaken. I oktober 2019 ba påtalemyndigheten på eget initiativ om at Kavala kunne løslates mot kaushon for et av tiltalepunktene. Denne avgjørelsen hadde imidlertid ikke praktisk effekt ettersom han fortsatt måtte sitte i varetekt for det andre tiltalepunktet.

Kavala sendte i desember 2017 en klage til Forfatningsdomstolen i Tyrkia om situasjonen. I juni 2019 konkluderte Forfatningsdomstolen, under sterk dissens med ti mot fem stemmer, med at det ikke forelå krenkelse av Kavalas rett til frihet.

I desember 2019 avsa Domstolen dom i saken Kavala v. Turkey. Den fant brudd på Artikkel 5 §§ 1 og 4 i Konvensjonen, og Artikkel 18 sammenholdt med Artikkel 5 § 1. Domstolen

konkluderte med at varetektsfengslingen hadde blitt iverksatt i mangel på rimelig mistanke og derfor utgjorde et brudd på Artikkel 5 § 1. Domstolen kom også til at mistanken mot ham ikke var tilstrekkelig rimelig etter Artikkel 15. Videre kom Domstolen til at legalitetskontrollen til Forfatningsdomstolen ikke tilfredsstilte kravene til hurtighet etter Konvensjonen Artikkel 5 § 4.

Domstolen fant at inngrepene hadde blitt iverksatt for å stilne Kavala og at de ville ha en nedkjølende effekt for menneskerettighetsbeskyttere. Derfor konkluderte Domstolen med at det forelå brudd på Artikkel 18 sammenholdt med Artikkel 5 § 1. På bakgrunn av dette instruerte Domstolen Tyrkia til å umiddelbart løslate Kavala, jf. Artikkel 46.

I desember 2019 og januar 2020 kom domstolen i Istanbul til at varetekten kunne opprettholdes.

I februar 2020 ble Kavala frikjent for forsøk på å velte regjeringen og det ble beordret at han ble løslatt ved kausjon. Den lokale domstolen konkluderte med at det ikke fantes konkret bevis om at Kavala hadde begått det påståtte lovbruddet. Han ble likevel tilbakeført til varetekt i forbindelse med forsøk på å velte statsforfatningen.

I mars 2020 ba påtalemyndigheten om at Kavala også måtte varetektsfengsles i forbindelse med at han var siktet for militær eller politisk spionasje. Dette godtok magistratsdomstolen.

Senere i mars 2020 besluttet magistratsdomstolen at Kavala skulle løslates mot kausjon for forsøk på å velte statsforfatningen. Dette hadde imidlertid ingen praktisk effekt all den tid han fortsatt måtte sitte i varetekt for militær eller politisk spionasje.

Det ble i september 2020 tatt ut tiltale mot Kavala for forsøk på å velte statsforfatningen og for militær eller politisk spionasje.

De nasjonale domstolene godtok gang på gang forlengelse av varetektsfengslingen.

I april 2022 ble Kavala frikjent i den lokale førstinstansen for militær eller politisk spionasje, men dømt til livstid i fengsel med forvaring for forsøk på å velte regjeringen ved vold og makt. Straffesaken går fortsatt for de nasjonale domstolene.

Etter at EMD-dommen som konstaterte menneskerettighetsbrudd ble rettskraftig i mai 2020, ble den overført til Ministerkomiteen som skulle overvåke at den ble oppfylt i tråd med Artikkel 46 § 2. Ministerkomiteen undersøkte saken flere ganger og beordret staten til å løslate Kavala.

Ministerkomiteen avsa ti avgjørelser og tre midlertidige forføyninger. Deretter henviste den saken til Domstolen.

Anførsler

Ministerkomiteen henviste saken til Domstolen etter Artikkel 46 § 4 med spørsmålet om Tyrkia hadde misligholdt sine forpliktelser etter Konvensjonen artikkel 46 § 1.

Domstolens vurdering

Domstolen uttalte innledningsvis at to vilkår må være oppfylt for at Ministerkomiteen skal kunne henvis en sak til Domstolen etter Artikkel 46 § 4. Staten må nekte å følge en endelig dom, og det må foreligge eksepsjonelle omstendigheter.

Domstolen gjentok at etter fast domstolspraksis må valget om hvordan stater gjennomfører en dom ligge hos staten under oppsyn fra Ministerkomiteen. Overvåkningsmekanismen under Artikkel 46 gir et omfattende rammeverk for gjennomføring av dommene.

Etter fjerde og femte ledd av Artikkel 46 kan Ministerkomiteen iverksette overtredelsesprosesser dersom en stat nekter å rette seg etter en dom. Disse prosessene iverksettes kun i eksepsjonelle tilfeller, noe som indikerer at Ministerkomiteen må legge en høy terskel til grunn. Bestemmelsen tar ikke sikte på å gjenåpne det materielle spørsmålet som allerede har blitt avgjort av Domstolen. Tiltaket må anses som en siste utvei dersom ingen andre tiltak fører frem. Overtredelsesprosessen skal heller ikke rukke ved det institusjonelle forholdet mellom Domstolen og Ministerkomiteen.

I den konkrete saken kom Domstolen til at statens argumentasjon var tett knyttet til innholdet i spørsmålet til Ministerkomiteen. Domstolen måtte derfor undersøke dette spørsmålet. Domstolen måtte vurdere om dommen er blitt gjennomført lojalt/i god tro og på en måte som var kompatibel med «konklusjonene og ånden» til dommen, i spørsmålet om staten hadde oppfylt sine forpliktelser etter Artikkel 46 § 1.

Domstolen viste til de generelle prinsippene fra Ilgar Mammadov-dommen om gjennomføring av dommer etter Artikkel 46 §§ 1 og 2 og overtredelsesprosessen etter Artikkel 46 § 4.

I (den første, 2019) Kavala-dommen, konkluderte Domstolen med at det forelå brudd på Artikkel 5 §§ 1 og 4 og Artikkel 18 sammenholdt med Artikkel 5 § 1.

Domstolen viste til at Ministerkomiteen hadde ansett at hovedproblemet var at Tyrkia ikke iverksatte individuelle tiltak i etterkant av at det var konstatert brudd på Artikkel 5 § 1, alene og sammenholdt med Artikkel 18. Det sentrale spørsmålet i saken var dermed om Tyrkia hadde brutt sine forpliktelser til å iverksette individuelle tiltak for å reparere bruddet på Artikkel 5 § 1 og Artikkel 18.

Etter ordlyden i Artikkel 46 § 4 var det klart at de gjenværende elementene, som rimelig erstatning og implementering av dommen, var innenfor overtredelsesprosessen. Domstolen påpekte imidlertid at disse punktene ikke krevde omfattende gjennomgang. For det første var det ikke reist spørsmål om betaling av erstatning. Videre måtte ikke de strukturelle problemene med rask og tilstrekkelig gjennomføring overses, men Ministerkomiteen hadde i sin henvisning vektlagt de individuelle tiltakene. Domstolen så derfor ikke grunn til å dvele ved de andre aspektene av gjennomføringen.

I (den første) Kavala-dommen konkluderte Domstolen at det ikke var noen sannsynlighet for at klageren hadde begått kriminelle handlinger. Domstolen identifiserte et utenforliggende mål om å kneble Kavala som en aktivist og menneskerettighetsforkjemper.

I (den første) Kavala-dommen ble det gitt eksplisitte indikasjoner om hvordan dommen skulle gjennomføres, og Domstolen uttalte at staten måtte iverksette alle tiltak for å avslutte klagerens frihetsberøvelse og sikre hans umiddelbare løslatelse. Det var derfor lite valgfrihet i hvordan menneskerettighetsbruddet skulle repareres.

Det var på det rene at varetektsfengslingen av Kavala fortsatte etter at dommen falt. Staten hevdet at dette var på grunn av endringer i innholdet av tiltalen. Domstolen måtte derfor undersøke dette.

Ministerkomiteen hadde påpekt at tiltalen ble endret i mars 2020 til å gjelde militær eller politisk spionasje, men at dette ikke innebar en innholdsmessig endring.

Domstolen viste til at Artikkel 46 ikke utelukker undersøkelse av saker.

Domstolen påpekte at det var fremsatt nye anklager mot Kavala under nasjonal rett. En ren reklassifisering var imidlertid ikke i teorien tilstrekkelig til å endre konklusjonene i den første dommen. Domstolen måtte undersøke sakens realiteter.

Den nye anklagen om militær og politisk spionasje, var basert på to omstendigheter. Den første omstendigheten var relasjonen mellom Kavala og professor H.J.B. Den andre omstendigheten var aktiviteten i Kavalas ikke-statlige organisasjon (NGO). Domstolen påpekte at det var slående likheter, eller hele dupliseringer, av disse faktaene og de allerede undersøkte faktaene i Kavala-dommen.

Domstolen bemerket at det var klart at det ikke var noen distinkte nye omstendigheter i forbindelse med den nye tiltalen.

Domstolen konkluderte derfor med at avgjørelsen om å forlenge varetekten ikke inneholdt noen innholdsmessige nye fakta som rettferdiggjorde ny mistanke.

Ministerkomiteen hadde også vist til at regjeringen ikke hadde bestridt enkelte fakta. Det var ikke omtvistet mellom partene at den nye tiltalen mot Kavala i mars 2020 kom i svært lang tid etter hendelsene i juli 2016. Ministerkomiteen påpekte at Domstolen anså det som et viktig moment, i sin vurdering av Artikkel 18, at flere år hadde gått mellom hendelsene som utgjorde grunnlaget for varetektsfengsling og domstolens avgjørelse om varetekt.

Hele Konvensjonsstrukturen er basert på en generell presumsjon om at staten følger opp om dommen lojalt/ i god tro. Denne strukturen inkluderer en overvåkningsprosess. Den inneholder også et krav om gjennomføring av dommene i god tro og på en måte som er kompatibel med «konklusjonene og ånden» i dommene.

Domstolen gjentok at etter etablert domstolspraksis vil manglende gjennomføring av dommene føre til situasjoner som ikke er forenelig med prinsippet om rettstaten som statene samtykket til ved ratifikasjonen av Konvensjonen.

Domstolen hadde i sin vurdering påpekt at Tyrkia hadde tatt noen skritt i gjennomføring av dommen og lagt frem handlingsplaner. Likevel hadde staten, til tross for tre anmodninger om løslatelse, fortsatt holdt Kavala i varetektsfengsel i mer enn fire år og tre måneder. Dette basert på utilstrekkelig anklager og handlinger som i stor grad var utøvelse av konvensjonsrettigheter.

Det var også vesentlig i saken at Kavala i april 2022 ble dømt til den høyeste straffen i tyrkisk strafferett, livstid i fengsel.

I lys av dette kom Domstolen til Tyrkia ikke hadde iverksatt tiltak lojalt/i god tro, og på en måte som var i samsvar med «konklusjonene og ånden» til Kavala-dommen. Det var heller ikke

iverksatt praktisk og effektiv beskyttelse av konvensjonsrettighetene som Domstolen fant brudd på i dommen.

På bakgrunn av dette konkluderte Domstolen med 16 mot 1 stemme med at Tyrkia hadde brutt sine forpliktelser etter Artikkel 46 § 1 til å gjennomføre Kavala-dommen fra desember 2019.

Vegotex International S.A. v. Belgia

Instans	Menneskerettsdomstolen – Domstol (Storkammer) - Dom
Tittel	CASE OF VEGOTEX INTERNATIONAL S.A. v. BELGIUM
Avsigelsesdato	03/11/2022
Saksnr.	49812/09
Viktighetsnivå	1
Klager	Vegotex International S.A.
Innklaget	Belgia
Internettpublisering	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-220415
Konklusjon	Ingen krenkelse av Artikkel 6 – Retten til en rettferdig rettergang (Artikkel 6 – Forvaltningsrettslige prosedyrer Artikkel 6-1 Rettferdig rettergang) Ingen krenkelse av Artikkel 6 – Retten til en rettferdig rettergang (Artikkel 6 – Forvaltningsrettslige prosedyrer Artikkel 6-1 Adgang til domstolsbehandling Rettferdig rettergang Kontradiktorisk rettssak Likhetsprinsippet Krenkelse av Artikkel 6 – Retten til en rettferdig rettergang (Artikkel 6 – Forvaltningsrettslige prosedyrer Artikkel 6-1 – Rimelig tid) Økonomisk skade – Krav avvist (Artikkel 41 – Økonomisk skade Rimelig erstatning) Ikke-økonomisk skade – krenkelse funnet tilstrekkelig (Artikkel 41 – Ikke-økonomisk skade Rimelig erstatning)
Votum	Separat votum
Artikler	6 6-1 41
Stikkord:	(Art. 6) Right to a fair trial (Art. 6) Administrative proceedings (Art. 6-1) Access to court (Art. 6-1) Fair hearing (Art. 6-1) Adversarial trial

	(Art. 6-1) Equality of arms (Art. 6-1) Reasonable time (Art. 41) Just satisfaction-(general) (Art. 41) Just satisfaction (Art. 41) Non-pecuniary damage (Art. 41) Pecuniary damage / (Art. 6) Retten til en rettfærdig rettergang (Art. 6) Sivilprosess (Art. 6-1) Rettfærdig rettergang (Art. 6-1) Rettfærdig rettergang (Art. 6-1) Kontradiktorisk retssak (Art. 6-1) Likhetsprinsippet (Art. 6-1) Rimelig tid (Art. 41) Rimelig erstatning-(generell) (Art. 41) Rimelig erstatning (Art. 41) Ikke-økonomisk skade (Art. 41) Økonomisk skade
Rettspraksis:	A and B v. Norway [GC], nos. 24130/11 and 29758/11, 15 November 2016 Advisory opinion on the applicability of statutes of limitation to prosecution, conviction and punishment in respect of an offence constituting, in substance, an act of torture [GC], request no. P16-2021-001, Armenian Court of Cassation, § 72, 26 April 2022 Antia and Khupenia v. Georgia, no. 7523/10, 18 June 2020 Arnolin and Others v. France, nos. 20127/03 and 24 others, § 76, 9 January 2007 Biagioli v. San Marino (dec.), no. 8162/13, §§ 92-94, 8 July 2014 Blečić v. Croatia [GC], no. 59532/00, § 67, ECHR 2006-III Borcea v. Romania (dec.), no. 55959/14, § 64, 22 September 2015 Cabourdin v. France, no. 60796/00, § 37, 11 April 2006 Čeppek v. the Czech Republic, no. 9815/10, 5 September 2013 Chap Ltd v. Armenia, no. 15485/09, §§ 41 and 44, 4 May 2017 Chim and Przywieczerski v. Poland, nos. 36661/07 and 38433/07, §§ 199-207, 12 April 2018 Clinique des Acacias and Others v. France, nos. 65399/01 and 3 others, 13 October 2005 Coëme and Others v. Belgium, nos. 32492/96 and 4 others, § 149, ECHR 2000 VII Denisov v. Ukraine [GC], no. 76639/11, § 146, 25 September 2018 Deweer v. Belgium, 27 February 1980, § 46, Series A no. 35 Dimopoulos v. Turkey, no. 37766/05, § 45, 2 April 2019 Eckle v. Germany, 15 July 1982, § 73, Series A no. 51 Engel and Others v. the Netherlands, 8 June 1976, Series A no. 22 Ezech and Connors v. the United Kingdom [GC], nos. 39665/98 and 40086/98, § 82, ECHR 2003-X Ferrazzini v. Italy [GC], no. 44759/98, ECHR 2001 VII Georgiou v. the United Kingdom (dec.), no. 40042/98, 16 May 2000 Gestur Jónsson and Ragnar Halldór Hall v. Iceland [GC], nos. 68273/14 and 68271/14, 22 December 2020

Golder v. the United Kingdom, 21 February 1975, § 36, Series A no. 18
 Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland [GC], no. 26374/18, § 238, 1 December 2020
 Guérin v. France, 29 July 1998, § 37, Reports 1998-V
 Hentrich v. France, 22 September 1994, § 39, Series A no. 296-A
 Hôpital local Saint Pierre d'Oléron and Others v. France, nos. 18096/12 and 20 others, 8 November 2018
 Hussein and Others v. Belgium, no. 45187/12, § 60, 16 March 2021
 Idalov v. Russia [GC], no. 5826/03, § 186, 22 May 2012
 Janosevic v. Sweden, no. 34619/97, ECHR 2002 VII
 Jussila v. Finland [GC], no. 73053/01, ECHR 2006 XIV
 König v. Germany, 28 June 1978, § 98, Series A no. 27
 Legrand v. France, no. 23228/08, §§ 36-40, 26 May 2011
 Les Authentiks and Supras Auteuil 91 v. France, nos. 4696/11 and 4703/11, 27 October 2016
 Lilly France v. France (no. 2), no. 20429/07, § 51, 25 November 2010
 Lobo Machado v. Portugal, 20 February 1996, § 31, Reports 1996-I
 Lupeni Greek Catholic Parish and Others v. Romania [GC], no. 76943/11, § 123, 29 November 2016
 Maggio and Others v. Italy, nos. 46286/09 and 4 others, 31 May 2011
 Murray v. the Netherlands [GC], no. 10511/10, § 134, 26 April 2016
 Nada v. Switzerland [GC], no. 10593/08, § 243, ECHR 2012
 National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society and Yorkshire Building Society v. the United Kingdom, 23 October 1997, § 112, Reports of Judgments and Decisions 1997 VII
 Nicolae Virgiliu Tănase v. Romania [GC], no. 41720/13, §§ 192 and 195, 25 June 2019
 Nideröst-Huber v. Switzerland, 18 February 1997, § 23, Reports 1997 I
 OGIS-Institut Stanislas, OGEC Saint-Pie X and Blanche de Castille and Others v. France, nos. 42219/98 and 54563/00, 27 May 2004
 Oleksandr Volkov v. Ukraine, no. 21722/11, § 137, ECHR 2013
 Pélissier and Sassi v. France [GC], no. 25444/94, § 67, ECHR 1999-II
 Petko Petkov v. Bulgaria, no. 2834/06, 19 February 2013
 Pressos Compania Naviera S.A. and Others v. Belgium, 20 November 1995, Series A no. 332
 Previti v. Italy (dec.), no. 1845/08, § 80, 12 February 2013
 Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugal [GC], nos. 55391/13 and 2 others, 6 November 2018
 Regner v. the Czech Republic [GC], no. 35289/11, § 146, 19 September 2017
 Rivera Vazquez and Calleja Delsordo v. Switzerland, no. 65048/13, 22 January 2019
 S.C. Service Benz Com S.R.L. v. Romania, no. 58045/11, §§ 32 33, 4 July 2017
 Scoppola v. Italy (no. 2) [GC], no. 10249/03, § 132, 17 September

2009

Scordino v. Italy (no. 1) [GC], no. 36813/97, § 126, ECHR 2006-V
Segame SA v. France, no. 4837/06, §§ 56-60, ECHR 2012 (extracts)

Simeonovi v. Bulgaria [GC], no. 21980/04, § 110, 12 May 2017

Skondrianos v. Greece, nos. 63000/00 and 2 others, §§ 29-30, 18 December 2003

Sträg Datatjänster AB v. Sweden (dec.), no. 50664/99, 21 June 2005

Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece, 9 December 1994, § 49, Series A no. 301-B

Vermeulen v. Belgium, 20 February 1996, § 33, Reports 1996-I

Villnow v. Belgium (dec.), no. 16938/05, 29 January 2008

Zielinski and Pradal and Gonzalez and Others v. France [GC], nos. 24846 and 9 others, § 57, ECHR 1999-VII

Zubac v. Croatia [GC], no. 40160/12, §§ 76-78, 5 April 2018

Saken omhandler

Saken gjaldt Konvensjonen artikkel 6 om retten til en rettferdig rettergang. Spørsmålet var om det utgjorde en krenkelse av Konvensjonen at foreldet skattegjeld ble gjenopprettet gjennom ny lovgivning, mens klagerens sak fremdeles verserte for domstolene.

Fakta

Klageren er et selskap med registrert kontor i Antwerpen.

I 1995 informerte belgiske skattemyndigheter klageren om at skattemeldingen fra 1993 ville rettes, og at selskapet ville bli pålagt en tilleggsavgift på inntil 50 % av det opprinnelige skattegrunnlaget. Kravet ble begrunnet i forsøk på skatteunndragelse. Selskapet påklagde tilleggsavgiften i februar 1996. Klagen ble avvist av skattemyndighetene. I oktober 2000 krevde belgiske skattemyndigheter at selskapet skulle betale tilleggsavgiften, i tråd med dagjeldende forvaltningspraksis. Hensikten med kravet var å avbryte påtalefristen.

I desember 2000 brakte klageren saken inn for den nasjonale domstolen, og anførte at selskapet ikke kunne pålegges tilleggsskatten. Kravet ble ikke tatt til følge. I april 2004 anket klageren dommen, og anførte nå at skattekravet var foreldet. Grunnlaget for dette var at Kassasjonsdomstolen i 2002 hadde fastslått at et slikt krav som skattemyndighetene hadde fremmet, ikke avbrøt påtalefristen. Før ankedomstolen rakk å avsi en avgjørelse, grep lovgiver inn med hensikt om å gjeninnføre tidligere forvaltningspraksis. Endringen ble gjennomført ved lov (the Miscellaneous Provisions Act) som fikk umiddelbar virkning. Med hjemmel i den nye loven konkluderte ankedomstolen med at skattekravet ikke var foreldet.

I august 2007 anket klageren saken til Kassasjonsdomstolen. I oktober 2008 uttalte sorenskriveren i Kassasjonsdomstolen at anken ikke kunne godtas slik den forelå. Samtidig supplerte Kassasjonsdomstolen klagerens anførsler, slik at saken likevel kunne tas til behandling. I mars 2009 avsa Kassasjonsdomstolen en dom hvor det ble fastslått at loven vedtatt av lovgiver i 2004 måtte anvendes med tilbakevirkende kraft. Kassasjonsdomstolen kom derfor til at et krav om betaling av skatt avbrøt påtalefristen på korrekt vis, og skattekravet med tilhørende tilleggsskatt var derfor ikke foreldet.

Klageren tok deretter saken inn for Domstolen i september 2009. I mars 2021 ble saken henvist til Storkammerbehandling.

Anførsler

Klageren anførte at lovgivers inngripen under forvaltningsbehandlingen og domstolsbehandlingen, i form av lovgivning med tilbakevirkende kraft, utgjorde en krenkelse av Konvensjonen artikkel 6. Videre anførte klageren at selskapet ikke hadde fått tilgang til en korrekt domstolsbehandling.. Klageren anførte også at det forelå brudd på kontradiksjonsprinsippet, ettersom Kassasjonsdomstolen hadde supplert klagerens ankegrunnlag. Til sist anførte klageren at staten ikke hadde overholdt kravet om rettergang innen rimelig tid.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurdering

Domstolen vurderte først om Konvensjonen artikkel 6 kom til anvendelse. Storkammeret sluttet seg til Kammerets vurdering om at det sivilrettslige aspektet av artikkel 6 ikke kom til anvendelse.

Domstolen gikk deretter over til å vurdere om det strafferettslige aspektet av artikkel 6 kom til anvendelse. Domstolen uttalte innledningsvis at fast og etablert rettspraksis har dannet tre krav som må oppfylles for at noe skal anses som en straffesiktelse, kjent som Engelkriteriene. Det første kravet er hvordan overtredelsen klassifiseres i nasjonal rett, det andre er selve overtredelsens natur, og det tredje er alvorlighetsgraden av straffen man risikerer å pådra seg. Det andre og tredje kravet er alternative. Domstolen gikk deretter over til å anvende dette på den konkrete saken.

Domstolen uttalte at tilleggsskatten ikke var hjemlet i nasjonal strafferett. Samtidig fremhevet Domstolen at formålet med tilleggsskatten var preventivt og pønalt. Videre var tilleggsskatten klageren risikerte å bli pålagt av betydelig størrelse; inntil 50 % av det opprinnelige skattekravet. Domstolen kom på denne bakgrunn til at det strafferettslige aspektet av artikkel 6 kunne anvendes.

Domstolen kommenterte deretter betydningen av at det strafferettslige aspektet kunne benyttes i vurderingen. Domstolen påpekte at saken omhandlet tilbakebetaling av skatt, som i utgangspunktet ikke omfattes av det strafferettslige aspektet i artikkel 6 § 1. Samtidig gjaldt saken også tilleggsskatt, som er dekket av det strafferettslige aspektet. I nasjonal domstolsbehandling ble det likevel ikke skilt mellom skattekravet og tilleggsskatten. Dette innebar at det var utfordrende for Domstolen å gjøre et klart skille mellom de strafferettslige og skatterettslige spørsmål i saken. Domstolen måtte derfor vurdere også de aspektene av saken som ikke var rent strafferettslige. Videre påpekte Domstolen at de skatterettslige spørsmålene i ikke lå i kjernen av strafferetten. Dette innebar at kravene i artikkel 6 ikke kunne anvendes like strengt som ellers.

Domstolen gikk deretter over til å vurdere klagerens anførsel om at lovgivers inngripen i domstolprosessen, ved å vedta en lov (the Miscellaneous Provisions Act) utgjorde en krenkelse av artikkel 6.

Domstolen uttalte at lovgiver generelt kan gi lovgivning med tilbakevirkende kraft, med mindre hensikten er å påvirke et saksutfall. I slike tilfeller kan det bare gjøres dersom det begrunnes i fellesskapets interesser. Dette forankret Domstolen i kravene til rettssikkerhet og rettferdig rettergang i artikkel 6. I slike tilfeller må statens anførsler for å rettferdiggjøre slik lovgivning vurderes nøye.

Det konkrete spørsmålet var om lovgivers inngripen undergravde rettferdigheten av domstolprosessen. Domstolen fastsatte at i denne saken måtte lovgivers inngripen være basert på tvingende grunner i fellesskapets interesser. Statens finansielle interesser kunne ikke alene tilfredsstillte dette kravet. Dette gjaldt særlig i den foreliggende sak, hvor rettspraksisen fra Kassasjonsdomstolen ikke ville få betydning for statens økonomiske stabilitet. Videre anførte staten at lovgivningen ble gjennomført for å unngå grovt skattesvik, som Domstolen fant å være et relevant hensyn til fellesskapets interesser. Videre understreket Domstolen at den tidligere hadde akseptert lovgivning med tilbakevirkende kraft i tilfeller hvor en rettstilstand hadde behov for klargjøring, som også var tilfellet i denne saken.

Domstolen fremhevet at spørsmålet måtte klargjøres gjennom en helhetsvurdering, og i lys av følgende elementer; om rettspraksisen som lovgiver grep inn i utgjorde en etablert rettstilstand, måten og valg av tidspunkt for iverksettelse av den nye loven, om lovgivers inngripen var forutsigbar, samt omfanget av loven og dens effekt.

Domstolen påpekte at Kassasjonsdomstolens praksis og tolkning var et avvik fra tidligere fulgt forvaltningspraksis. Videre påpekte Domstolen at i motsetning til andre domstoler, er Kassasjonsdomstolens avgjørelser ikke begrenset til å ha virkning kun for fremtidige saker, men også tidligere saker. Dette var en av årsakene til at nasjonale myndigheter fant behov for å gripe inn i Kassasjonsdomstolens praksis. Videre ble det vektlagt at nasjonale myndigheter tidlig ga klare signaler om sine intensjoner om å gripe inn i praksisen til Kassasjonsdomstolen.

Forutsigbarhet, særlig på strafferettens område, ble videre fremhevet som svært viktig. Domstolen påpekte at påtalefrister eksisterer nettopp for å sikre forutsigbarhet. Domstolen vektla derfor at nasjonale myndigheter hadde ønsket å gjenopprette tidligere forvaltningspraksis nettopp for å sikre forutsigbarhet, og for å fravike den uventede utviklingen som hadde funnet sted i rettspraksis. I tillegg, ettersom at klageren først hadde fremmet anførselen om foreldelse etter at ny praksis fra Kassasjonsdomstolen hadde kommet, mente Domstolen at klageren ikke kunne ha en forventning om at skattegjelden og tilleggsskatten ville bli kjent foreldet i domstolen.

Samtidig medførte lovendringen at nasjonale myndigheter på ny fikk muligheten til å straffeforfølge i slike saker, og Domstolen understreket at inngrepet da måtte rettferdiggjøres i større grad. Likevel stod Domstolen her overfor et spørsmål som primært var skatterettslig, og ikke strafferettslig. Kravene i artikkel 6 kunne da ikke anvendes like strengt som i en sak som lå i strafferettens kjerne. Domstolen fant videre at formålene om å bekjempe skattesvindel, å unngå tilfeldig forskjellsbehandling mellom skattebetalere, å skape rettslig sikkerhet og forutsigbarhet ved å gjeninnføre tidligere forvaltningspraksis, samt at dette var en forutsigbar endring, utgjorde tvingende hensyn i fellesskapets interesser. På denne bakgrunn kom Domstolen til at det på dette grunnlaget ikke forelå noen krenkelse av Artikkel 6 § 1.

Domstolen gikk deretter videre til å vurdere om det forelå en krenkelse av artikkel 6 på bakgrunn av fravær av partslikhet og kontradiksjon, samt tilgang til en domstol. Domstolen uttalte at retten til en domstol er inntatt i Konvensjonen artikkel 6, men er ikke absolutt. Begrensninger kan likevel ikke være slik at selve essensen av rettigheten blir svekket.

Begrensningene må også ha et legitimt formål, og det må foreligge proporsjonalitet mellom begrensningens omfang og det mål den skal etterleve.

Domstolen uttalte videre at retten til kontradiksjon er inntatt i Konvensjonen artikkel 6, og at domstolene må respektere dette. Domstoler må derfor utøve særskilt aktsomhet i saker som tar en uforutsett vending. Prinsippet om kontradiksjon innebærer at domstolene ikke burde basere sine beslutninger på faktum eller juss som ikke har blitt diskutert underveis i prosessen, og som kan medføre at saken får et utfall som ingen av partene kunne ha forutsett.

Domstolen gikk deretter over til å vurdere den konkrete saken. Vedrørende prinsippet om partslikhet uttalte Domstolen at hver part må få rimelig anledning til å presentere sin sak, på en måte som ikke putter vedkommende i et betydelig misforhold sammenlignet med motparten. Etter domstolens vurdering forelå det ingen forhold i denne saken som indikerte at klageren og staten ble plassert i ulike situasjoner da Kassasjonsdomstolen supplerte saken med et alternativt grunnlag. På denne bakgrunn kom Domstolen til at partslikhetsprinsippet ikke var krenket.

Deretter kommenterte Domstolen betydningen av kontradiksjonsprinsippet i denne saken. Domstolen sluttet seg her til Kassasjonsdomstolens vurderinger, særlig det at begge partene hadde mottatt en kopi av sorenskriverens forslag om å erstatte noen av anførslene med et selvstendig rettslig grunnlag. Prosedyren hadde derfor ikke vært i strid med kontradiksjonsprinsippet.

Domstolen vurderte videre at retten til domstolsbehandling ikke var krenket. Innskrenkningene i retten var begrunnet i effektivitet, økonomi og domstolsordningens oppbygning. Domstolen fant at dette var legitime grunner. I tillegg hadde klageren mulighet til å fremme sine egne anførsler til tross for at Kassasjonsdomstolen foreslo å fremme et annet rettslig grunnlag.

Domstolen gikk avslutningsvis over til å vurdere om det forelå en krenkelse av Konvensjonen artikkel 6 på bakgrunn av at domstolprosessen ikke var gjennomført på rimelig tid.

Først understreket Domstolen at kravet om «rimelig tid» begynner å løpe fra det øyeblikk klagerens situasjon er tilstrekkelig påvirket av handlinger tatt av myndigheter som følge av mistanke. Deretter påpekte Domstolen at rimeligheten av lengden på domstolprosessen må undergå en helhetsvurdering, særlig sett hen til kompleksiteten av den foreliggende sak, klagerens opptreden og opptreden til de ansvarlige myndigheter.

Domstolen gikk deretter over til å vurdere den konkrete saken. I dette tilfellet startet saksforløpet oktober 1995, og sluttet i mars 2009. Det tok fire år og syv måneder å få saken avgjort i forvaltningen, mens domstolprosessen varte i nesten ni år gjennom tre domstolsnivåer. Myndighetene anførte at årsaken til dette var på bakgrunn av sakens kompleksitet og viktigheten av sakens utfall. Domstolen aksepterte at kompleksiteten av denne skattesaken rettferdiggjorde at saksbehandlingen var mer langvarig enn i andre saker. Likevel fant Domstolen at saksbehandlingen gikk utover det som kunne anses som rimelig tid.

Domstolen konkluderte på denne bakgrunn at det forelå en krenkelse av Konvensjonen artikkel 6 § 1 på bakgrunn av at kravet til rimelig tid ikke var overholdt.

Drelon c. France

Instans	Menneskerettsdomstolen – Domstol (femte seksjon) - Dom
Tittel	AFFAIRE DRELON c. FRANCE
Avsigelsesdato	08/09/2022
Saksnr.	3153/16 og 27758/18
Viktighetsnivå	Key cases
Klager	Drelon
Innklaget	Frankrike
Internettpublisering	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219069
Konklusjon	Resterende del ikke egnet for prøving (Art. 35) Saker som kan prøves (Art. 35-1) Seksmånedersfrist Resterende del ikke egnet for prøving (Art. 35) Saker som kan prøves (Art. 35-3-a) Åpenbart grunnløs Krenkelse av Artikkel 8 – Retten til respekt for privatliv og familieliv (Artikkel 8-1 – Respekt for privatliv) Ikke-økonomisk skade – tilkjent (Artikkel 41 – Ikke-økonomisk skade Rimelig erstatning)
Votum	Ikke separat votum
Artikler	8 8-1 8-2 35 35-1

	35-3-a 41
Stikkord:	Art. 8) Right to respect for private and family life (Art. 8-1) Respect for private life (Art. 8-2) In accordance with the law (Art. 8-2) Necessary in a democratic society (Art. 8-2) Protection of health (Art. 35) Admissibility criteria (Art 35-1) Four-month period (former six-month) (Art. 35-3-a) Manifestly ill-founded (Art. 41) Just satisfaction-{general} (Art. 41) Just satisfaction (Art. 41) Non-pecuniary damage / (Art. 8) Retten til respekt for privatliv og familieliv (Art. 8-1) Respekt for privatliv (Art. 8-2) I samsvar med lov (Art. 8-2) Nødvendig i et demokratisk samfunn (Art. 8-2) Beskyttelse av helse (Art. 35) Saker som kan prøves (Art 35-1) Firemånedersperiode (tidligere seks måneder) (Art. 35-3-a) Åpenbart grunnløst (Art. 41) Rimelig erstatning-{generell} (Art. 41) Rimelig erstatning (Art. 41) Ikke-økonomisk skade

Saken omhandler

Saken gjaldt Konvensjonen Artikkel 8 om retten til privatliv. Spørsmålet var om datalagring av seksuell legning i helseregistre, uten samtykke fra den aktuelle personen, utgjorde en krenkelse av Konvensjonen.

Fakta

Klageren er en mann født i 1970, bosatt i Paris.

Klageren skulle donere blod i november 2004. Han ble i forbindelse med dette stilt en rekke spørsmål, blant annet om han hadde hatt seksuelle forhold til andre menn. Han nektet å svare. På bakgrunn av dette ble han avvist som kandidat til å gi blod.

Han ble registrert i helseregisteret under en kode for menn som har seksuell kontakt med andre menn. Denne kodingen hindret klageren igjen fra å gi blod i 2006 da han på nytt forsøkte.

Klageren forsøkte i 2006 å gi blod igjen og viste prøver fra samme måned som bekreftet at han var HIV-negativ. Han fikk likevel avslag, og legen viste til at hans tidligere søknader hadde blitt avvist på grunn av hans antatte homoseksuelle praksis.

I 2007 gikk klageren til sivil sak fordi han mente at avslaget på å gi blod var diskriminerende. Klageren fikk ikke medhold i den lokale førsteinstansen og anket saken.

Ankedomstolen kom i september 2009 til at regelverket ikke utgjorde diskriminering, men at førsteinstansen måtte avgjøre om det var straffbart å lagre opplysninger om seksuell legning uten samtykke.

Saken om lagring av opplysninger ble undersøkt og henlagt i november 2012. klageren påanket avgjørelsen, men avgjørelsen ble opprettholdt under henvisning til at klageren hadde blitt informert om at informasjonen ble lagret. Saken ble avvist av kassasjonsretten i juli 2015.

Klageren tok deretter saken inn for Domstolen i januar 2016.

Anførsler

Klageren anførte at datalagringen av seksuell legning og praksis utgjorde en krenkelse etter Konvensjonen Artikkel 8.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurdering

Domstolen tok først stilling til klagen som gjaldt lagringen av informasjonen.

Domstolen gjentok at lagring av data av opplysninger som knytter seg til privatliv, faller innenfor anvendelsesområdet til Artikkel 8 § 1. Dette gjelder særlig opplysninger om seksuell legning og seksualliv.

Inngrep vil være i strid med Artikkel 8 med mindre det er i samsvar med lov, forfølger et legitimt formål og er «nødvendig i et demokratisk samfunn» for å oppnå det legitime formålet.

Domstolen fastslo prinsipper for undersøkelse av nødvendighet ved innsamling og oppbevaring av personopplysninger i saken *S. et Marper c. Royaume-Uni*. Inngrepet må være forholdsmessig og basert på «relevante og tilstrekkelige» grunner. Videre må det være passende

beskyttelsesmekanismer for å hindre bruk av personopplysninger som er i strid med sikkerhetsgarantiene i Artikkel 8.

Lovgivningen må sikre at opplysningene er relevante og ikke overstiger formålene de er registrert for. Videre må perioden for oppbevaring ikke overstige det nødvendige. Dette gjelder særlig når opplysningene er av sensitiv art.

Statene har en viss skjønnsmargin, som varierer i tråd med arten av inngrepet, betydningen for personen og formålet. Samtykket vil her være av betydning. Domstolen har tidligere fastslått at utlevering av data om HIV-status eller lagring og bruk av genetisk materiale til politiformål uten samtykke er underlagt streng domstolskontroll.

Domstolen fastslo at lagring utgjorde et inngrep i klagerens rett til privatliv.

Domstolen viste så til at det forelå et rettslig grunnlag i form av lov, som både var tilstrekkelig forutsigbart og tilgjengelig for blodgivere. Følgelig var inngrepet i samsvar med lov.

Inngrepet forfulgte et legitimt formål om å beskytte helse, jf. Artikkel 8 § 2. Frankrike hadde, i likhet med andre land, iverksatt tiltak for å hindre spredningen av HIV. Domstolen minnet i denne forbindelse om at statene også har positive forpliktelser etter Artikkel 2 i Konvensjonen om å ha på plass et rammeverk for å beskytte mot sykdom.

Domstolen gikk så videre til å undersøke om inngrepet var nødvendig.

Domstolen måtte først undersøke om inngrepet var basert på relevante og tilstrekkelige grunner.

Domstolen anså at innsamlingen og lagringen av personopplysninger bidro til sikkerhet ved bloddonasjoner. Dette var tilstrekkelig og relevant begrunnelse for innsamling og lagring av data.

Domstolen måtte så vurdere forholdsmessigheten. Det avgjørende var om det var truffet en rimelig balanse mellom de konkurrerende individuelle og allmenne interessene. I denne vurderingen måtte Domstolen se på om nasjonal rett ga tilstrekkelige sikkerhetsgarantier.

Ettersom det var tale om sensitive opplysninger som seksuell legning og praksis, som var lagret uten samtykke, var det særlig viktig at sikkerhetsgarantiene oppfylte kravene til kvalitet. Følgelig var domstolskontrollen streng.

Domstolen viste først til at nøyaktigheten av personopplysningene måtte vurderes i sammenheng med formålet for innsamlingen. Formålet var å sikre nektelse av donasjon. Dette formålet krevde et presist og nøyaktig faktagrunnlag. Klageren hadde imidlertid nektet å svare på spørsmål om seksuell historikk, og det forelå ingen andre omstendigheter som ga grunnlag for en konklusjon om seksuell praksis. Likevel ble klageren kodet som en mann som hadde sex med andre menn. Domstolen mente at dataene som ble samlet inn var basert på spekulasjon og ikke beviselig fakta, og de ble heller ikke oppdatert etter klagerens protester og klager. Det var imidlertid myndighetenes oppgave å bestemme nøyaktigheten og presisjonen til den innsamlede data.

Domstolen mente det ville ha vært tilstrekkelig å heller legge vekt på nektelse av å svare på spørsmål som grunn til avslag på blodgiving.

Staten hadde heller ikke påvist at oppbevaringen var regulert slik at den ikke gikk utover det som var nødvendig for formålet. Klagerens svar i 2004 ble brukt som avslagsgrunnlag i nesten tolv år etter det ble samlet inn.

Domstolen påpekte at oppbevaring må fastsettes for ulike kategorier data og må revideres dersom formålene endrer seg.

Domstolen konkluderte på bakgrunn av sin gjennomgang enstemmig med at staten hadde overtrådt sin skjønnsmargin. Det forelå dermed en krenkelse av Artikkel 8.

Domstolen avviste delen av klagen som gjaldt forbud for homofile mot å donere blod som åpenbart grunnløs etter Artikkel 35 §§ 3 og 4.